

đene usporedbe i poveznice između Lenucijevih i Antolićevih vizija, odnosno kapitalističkoga i socijalističkoga “funkcionalnog grada”, s ostvarenim ili stvarno proživljenim oblicima metropole, te uspostave “urbanih pravila” u potpunom kaosu tranzicije devedesetih. Glavne znakove tranzicijskog stanja pronalaze u posebnom “osjećaju za grad kao projekt”, koji uzrokuju upravo nestabilnost i nepovjerenje stanovnika prema stranim režimima i vladajućim garniturama. Urbanisti i arhitekti zato su “razvijali nove metode izgradnje grada

parcelu po parcelu, u kojima je arhitekt u mogućnosti proširiti urbanu intervenciju svojem projektu, a istodobno ostati unutar strogih granica lokacije”. Pozivajući se na definiciju vojnog teoretičara von Clausewitzta, koji je upozorio kako strategija pripada području umjetnosti, a ne znanosti, te kako veliki stratezi zapravo anticipiraju budućnost, Eve Blau im je tako priznala veliko umijeće i darovitost u oblikovanju slike grada, ostvarenu usprkos nemogućim uvjetima.

OTKRITI DANAŠNJI ZAGREB NJEMAČKOMU GOVORNOM PODRUČJU

Darja Radović Mahečić

Hrvatska je posljednjih godina još jednom postala popularnom turističkom destinacijom. Takav polet prati, među ostalim, literatura široka spektra, a ponajprije turistički vodiči, manje ili više poznatih izdavača, kakvi se sada već mogu naći na željezničkom kolodvoru u Bologni, robnoj kući u Münchenu, pošti u Genevi. Inozemni su se autori i izdavači, dakle, prihvatili zadatka da našu zemlju približe potencijalnom posjetitelju, najčešće ipak svom zemljaku. Ne bih sad govorila o svom iskrenom čuđenju koje su izazvale već pojedine naslovnice takvih izdanja, kakve hrvatski gastronomi, enolozi, lju-

UWE MAUCH, Zagreb entdecken: Die kroatische Hauptstadt und ihre Umgebung, Berlin, Trescher Verlag, 2007., 350 str., ISBN 3-89794-098-1

bitelji prirode, sociolozi, a kamoli povjesničari umjetnosti zacijelo nikada ne bi odabrali da budu amblem našega krajolika i baštine.

Trescher Verlag, koji je izdao vodič o kojemu je ovdje riječ, predstavlja se kao “specijaliziran za istok”. Od 2003. do danas tiskao je pedesetak takvih vodiča: pojedinih zemalja (bivšega istočnoga bloka, bivše Jugoslavije, bivšeg SSSR-a, svih “stanova”: Turkmenistana, Uzbekistana, itd.), regija, pokrajina, predjela uz rijeke, planine, jezera (Kosovo, Istra, Kamčatka, Dnjeper, Nil, Dunav, Bajkalsko jezero...), grado-

va (Kijev, Moskva, Bratislava, Krakov, St. Peterburg, zajednički Rige, Tallinna i Vilnusa, Pekinga i Šangaja...), itd. Na naslovnici vodiča *Otkriti Zagreb - hrvatski glavni grad i okolica* kip je bana Jelačića s uhvaćenim detaljima pročelja na sjevernoj strani glavnoga trga, koliko već stane u takav česti kadar turističkih fotoaparata. Opširan vodič broji 350 stranica, ima na prvi pogled mnogo teksta, skromne crno-bijele fotografije i svega nekoliko njih u boji, a cijelu je knjigu napisao i fotografije snimio publicist Uwe Mauch (rođen 1966. u Beču). On sam kaže da mu je cilj bio informirati o karakteristikama grada koje se obično ne nalaze u službenim brošurama. To mu je svakako uspjelo. Vodič upravo vrvi najrazličitijim informacijama iz prošlosti i sadašnjosti Zagreba, sakupljenih uz pomoć knjiga, razgovora s hrvatskim stručnjacima, ali i tzv. običnim građanima, što samo iznošenje atrakcija našega grada čini originalnim i neskriveno subjektivnim. Zagreb je predstavljen kao veći od Ljubljane i Bratislave, ali manji od Beča ili Budimpešte. Mauch je nastojao na komunikativan način razložiti prošlost države i grada, dati pregled hrvatske književnosti i kulture, predstaviti poznate osobe i hrvatski jezik iz današnje perspektive (vodič je očito pisan 2006.), jer smatra da "turisti uglavnom nemaju potrebno znanje o Zagrebu i Hrvatskoj".

Brojna poglavlja razdijeljena su u tri tematske cjeline: *Zemlja i ljudi*, *Šetnje gradom* i *Okolica grada*, koje prate crno-bijele shematske karte te kazala: pojedinih znamenitosti i lokaliteta u gradu, mjesta u okolici Zagreba te vlastitih imena. Kako je riječ o publicističkom izdanju, vodiču, a ne znanstvenom djelu, priznat ću kako mi je najzanimljivije napisano poglavlje bilo ono sa sugeriranim obilascima grada. Oni za-

počinju na Trgu bana Jelačića, kojemu se u vodiču pisac neprestano vraća, naglašavajući njegovu urbanističku, ali i simboličnu - nacionalnu vrijednost. Vjerojatno je prvi koji je zabilježio čak i ime pantomimičara koji posljednjih godina ovdje nastupa. Graditeljsku povijest započinje detaljnim opisom dviju gradskih jezgri Gradeca i Kaptola, pa Donjega grada - Zelene potkove. Slijedi šetnja naslovljena *Moderna arhitektura*, za koju je Mauch odabrao najbolji mogući izvor informacija - arhitekta Aleksandera Lasla, tada zaposlena u Državnoj upravi za zaštitu spomenika grada Zagreba, koji gotovo da je autoru nesebično diktirao u pero svoja znanja o postanku moderne hrvatske arhitekture, Hrvatskom salonu 1898., o adresama, kućama, arhitektima, relevantnoj literaturi dostupnoj na njemačkom jeziku. Šetnja je započela pred crkvom Sv. Blaža, nastavila se preko Masarykove, Zakladnoga bloka, preko Doma likovnih umjetnika na Trgu žrtava fašizma do Novakove ulice; od secesije preko funkcionalizma do poslijeratnog modernizma, ne nužno tim redoslijedom, dijeleći šetnju na potpoglavlja naslovljena parovima arhitekata, koji su ovdje zasluženo iskočili kao odgovorni za izgled Zagreba (ali ih mi nikada ne bismo tako uparili!): Kovačić i Fischer, Lubynski i Meštrović, Bastl i Löwy, Pičman i Ibler, Fischer i Hruby, Horvat i Kavurić, Petrović i Kauzlarić.

S jednakim žarom Mauch je predstavio i Novi Zagreb - "spavaonicu grada", za koji mu je vodič bio pisac Edo Popović, naglašavajući da, unatoč nepostojanju kina i kazališta, Novi Zagreb ima svoje privržene stanovnike, dobru tržnicu i društveno okupljalište - u Utrinama. Mauch poznaje i opisuje svaki detalj, od povijesnog prelaska Save, institucije Zagrebačkog vele-

sajma, uloge gradonačelnika Većeslava Holjevca, važnosti Brodarskog instituta arhitekta Marijana Haberlea do hipodroma. Niti detalje oko svojedobne izgradnje montažnih kuća u Zapruđu i njihova uvrštenja u knjigu Ude Kultermanna Mauch nije zaboravio uključiti, kao ni velike stambene sklopove, koji kulminiraju 70-ih famoznom *Mamuticom*, dok početak gradnje Muzeja suvremene umjetnosti 2002. oslikava komentaram jednog građanina "Ikea je napokon stigla u Zagreb". Posebno je simpatičan dio vodiča koji govori o jeziku i posuđenicama, tj. o posebnostima zagrebačkoga govora. Iscrpno je opisano i 37 gradskih muzeja i galerija, svi trgovi (Zelene potkove, ali i Cvjetni, Britanski, Krešimirov, Trg burze...) te parkovi (od Zelene potkove, Maksimira i Mirogoja, Ribnjaka i Cmroka, do prirodnog parka Medvednica). Unatoč brojnim preklapanjima podataka i ponavljanjima, do kojih dolazi zbog više-

slojne podjele materijala, svaka je cjelina opskrbljena korisnim servisnim informacijama, od pojedinih cijena do kretanja javnoga gradskog prijevoza. U okolici Zagreba ističe Samobor, Park prirode Žumberak, vinsku cestu na Plešivici, arheološko nalazište Andautonia, drveno graditeljsko nasljeđe Turopolja, te posebno opširno - Zagorje: Krapinu, Kumrovec i Mariju Bistricu, dvorce i burgove (ističe Lužnicu) te lječilišta i toplice. Autor često daje vlastito mišljenje i komentar što svakako doprinosi živosti stila.

Veća zamjerka vodiču može biti relativno neatraktivan izgled jer sve su fotografije autorove i nisu posebno spretno uklopljene u tekst (npr. uz krov crkve Sv. Marka na Gradecu smještena je slika vijećnice u Krapini), a i legende uza slike neprecizne su (uz grb trojedne kraljevine stoji "Zagreb grad baroka", itd.). Uza svako vlastito ime autor navodi godine rođenja i smrti (ne uvijek točno, jer Dragutin Domjanić nije živio 120 godina), no to u zbroju napravljenog i nije važno.

Ukratko, velik i odgovoran posao, kojemu bismo, kao Josip II. Mozartu u Formanovu "Amadeusu", mogli jedino zamjeriti "previše nota". Mauch je velikim trudom uspio sakupiti niz podataka o različitim temama i napraviti vodič Zagreba kakvih do sada nije bilo na njemačkom jeziku. To je individualan prikaz grada s detaljnim informacijama iz različitih područja čije je čitanje neprestano praćeno ugodnom mišlju da je pisac sve sam istražio, prošetao gradom i porazgovarao s ljudima te da mu je stalo Zagreb predstaviti kao "star, lijep i živ" srednjoeuropski grad. On to vjerojatno i jest, jer je publicist Uwe Mauch zagrebački zet.

